

УКРАИНА ПОЙТАХТИ — 1500 ЁШДА

Киев йилининг ҳоҳлаган вақтида гузал ва улутвор кўринади. Ким Киевга келган бўлса, унинг ажойиб, ўзига хос архитектура-синтез илҳомини мингларча қилиб қўйиб томона қилади. Ҳозир республиканинг пойтахти КПСС XXVI съезди қол тасаввур қилиш мумкин. Бу массив ақибда ўрмон — ундаги табиий ва сунъий кўллар қишлоқ жойлашган. Бу ерда 9,12 ва 16 қаватли турар жой бинолари қад тартаяпти. Сершовкин магистраллардан анча наридаги турар жой

катимизнинг бирорта шахрида бундай уйлар йўқ. Киевнинг географик широти архитекторларнинг ижодий изланиши учун чексиз имкониятлар очиб беришини ҳисобга олиб, улар олдига қурилушнинг бир хил бўлиб қолмаслиги ҳақида вазифа қўйдик. Айни пайтда Киевнинг эски кўчалари — халқимиз тарихий ўтмишининг шохиди бўлган жойларнинг ёддан чиқармайми.

В. И. Ленин Марказий музейни филиали, қаҳрамон шаҳар — Киев шарафига ёдгорлик лавҳаси, шаҳарга асос солинганлиги шарафига ёдгорлик нишонини шонли саҳнага чиқариб битказилди. Тарих ва архитектура ёдгорликларини реставрация қилиш ишлари олиб бориляпти.

Республиканинг ҳар бир области Украина пойтахтида умумий оқватланиш корхоналарини реконструкция қилиб берди. Ана шу асосда тематик кафе ва ресторонолар очилди.

Турар жой қурилиши ва ноб маъмурий бинолар билан биргаликда шаҳарда ўн биринчи беш йилликда социал-маданий ва маънавий қурилиш бўйича катта ишлар олиб бориляпти. Киевда ўнбиринчи беш йилликда бир сменада 9400 кишини қабул қилаётган 15 та поликлиника, 4100 ўринли шифохоналар, шунингдек, 800 та болалар шифохоналари қурилади. Шундан 139 таис мактабга болалар кўчаси ва сабақхоналари (1950 йилда бизда шунча болалар бөгчаси мавжуд эди.)

Шаҳар анча кенгайгани муносабати билан шаҳар пассажир транспортининг барча турларини ривожлантириш бўйича катта программа ишлари амалга оширилди. Киевда метро подалари қурилади (1950 йилда бизда шунча болалар бөгчаси мавжуд эди.)

Киев ҳар бир совет кишиси учун қадрлидир. У бизга ўзининг шонли ўтмиши, ўзининг қаҳрамонна революцион аъналарини билан қадрлидир... Меҳнаткаш-шаҳар, қаҳрамон-шаҳар Киевга шон-шарафлар!

Л. И. БРЕЖНЕВ.

Янги қурилишлар — шаҳар кўрки

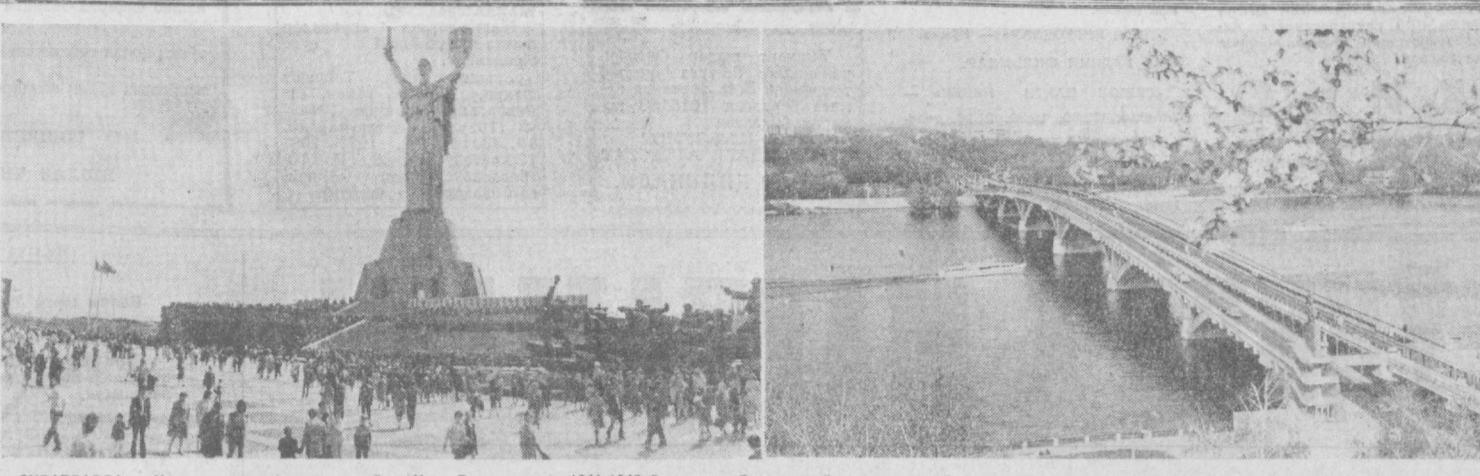
Н. ЛАВРУХИН, ҳақ депутатлари Киев шаҳар Совети ижроа комитети раисининг ўринбосари

Украина Компартиясининг XXVI съезди қўйган катта вази-фаларни ҳал этмоқда. Минглаб киевликларнинг илҳомбахш меҳнати шахримиз солимо-сининг яна бир ажойиб саҳифасини бит-моқда.

Турар жой қурили-шига катта эътибор бераямиз. Ҳозир Ук-раина пойтахтининг турар жой фонди урушдан олдинги, 1940 йилга нисбатан беш хиссадан кўпроқ ошди. Фақат ўнбиринчи беш йилнинг ўзидagina 6 миллион навадир метрдан зиёд турар жой қурилади. Улуғ Ватан уруши бошлан-гунча Киевнинг бу-тун тарихи мобайнида ана шунча уй қури-лган эди. Ҳозир турар жой қурилиши суръат-лари шунчалик тез ўзгаришга эришдики, ҳар йили юз мингта янги киевлик-лар ўз турар жой шарт-роҳларини яхшила-моқдалар.

Келажак шаҳарда гармоник уйғунлик тўғрисида Ф. Энгельс айтган фикр, яъни шаҳар қулайлигини кишлоқнинг ажойиб табиати билан уйғун-лаштириш фикри Киев шаҳарозалида бевос-та ўз ифодасини то-пилади. Унинг бош-лабки маънаси Днепро-дир. Барпо этилган массивлардан ташқари соҳил бўла-рида бир қатор райо-нлар қад кўтарилди.

Янги келажакда бу районларнинг нақдай бўлиши ҳақида Соҳиб-кор мисолида як-



СУРАТЛАРДА: «Украина давлат тарих музейи Улуғ Ватан уруши 1941-1945 йиллар»; Днепр дарёси устидаги кўприк. В. Самохочий ва А. Поддубний фотолари. ТАСС фотокорреспонденти.

БУ ЕРДА ҲАВО КЕМАЛАРИ ЯРАТИЛАДИ

Мамлакатимизда ва чет элларда «АН-24» пассажир ҳаво кемалари шухрат қозонган. Улар Киевдаги Октябрь 50 йиллик номи авиация ишлаб чиқариш бirlaшмаси ҳисла-рида яратилди. Ўз замон дарвозаларининг раҳбари, СССРда хизмат кўрсатган синовчи-учувчи И. Шарунован ўш ҳақида, жавонон корхонаси ва ҳаво кемалари ҳақида гапириб беришни сўрадик.

— Мен урушдан ил-гари учганим. Жағро-вар машинадан синов-чи машиналарга ўтдим. Киев авиациясида 20 йилдан буён ишлаб келаяман. Авваллари бу ерда самолётлар фақат ремонт қилина-рди, лекин ишчилар уни яратишга интила-шарди. Ишдан кейин, дам олин кунлари бир гуруҳа ташаббускорлар биринчи Украина са-молети «К-1»ни яра-тирди. У асосла «К-5» машинаси яра-тирди. Харьковликлар кейинчалик уни ишлаб чиқара бошладилар. У машиналар ҳаво йў-ларимизда қатнаб тур-ган чет эл машина-ларининг ўрнига қайти-ш бошладилар. Киев заводидан Н. Е. Жуковскийнинг и. е. гирдлари, политехника институтининг студен-ти, космик кемалар-нинг бўлажак бўёқчи-си С. П. Королев иш-лаган. Бу ерда вертолётлар, дастлабки «МИ-1» вертолётлари яратил-ган. Корхона тарихий солиномасида атоқли авиаконструктор О. К. Антонов яратган «АН» самолётлари ажойиб саҳифа бўлиб қолди. Мен бир неча йил-лар «АН-24» ҳаво кемаларида учганман. Бу машинанинг энг муҳим афзаллиги унинг чидамлилиги, раён учувчилари «АН-24» 300 милли-ондан зиёд йўловчини ташиди. Ҳозир Аэро-портот барча рейс-ларнинг қўрғани бў-либ қолди. Киев заводидан Н. Е. Жуковскийнинг и. е. гирдлари, политехника

В. И. Ленин Мар-казий музейнинг Киев филиалининг янги би-носидан (бу бино Ле-нин комсомол майдон-ида қад кўтарган) Та-рас Шевченко бўла-ридаги Илч ҳайкали-га томон машиналар оқими шотоб билан боради. йўналишларда минглаб одамларни кўриш мумкин. Бу Киев-нинг энг обод ва сер-файз кўчасидир.

Республика пой-тахтининг марказий кў-часи нисбатан йўқ. Эски шаҳар, Печерск ва По-дол ўртасидаги паст-кам ва серлаҳат жой-ла дастлабки турар жой бинолари XVIII асрнинг сўнги йилла-рида пайдо бўлди. Фа-қат XIX асрдагина у кўча сифатида шакл-ланди. Унга Крещча-тик деб ном берилди. Нега шундай дейи-шам? Тарихчиларнинг баъзилари бу чуқур сойликлар кесиб ўтган водий номидан оли-нган дейишади. Бош-қалар эса Подолдан жа-нубга — Васильевс-кояга, Печерскдан қад-димий Киевга бора-ди йўллар шу ерда кесилгандай дейиша-ди. Уларнинг фикри-ча, Крещчатик сўзи ана шундан олинган экан...

Гузал, бироз эгри магистраль у кўча узуи эмас: бор ўзи 1200 метр. Крещчатик-да ва унга туташ кўча-ларда 12 республика министриги, 23 Бош бошқарма, 9 томоша-Валклар туристка шо-шилади. «Дружба» ма-газини ёнда немсча, чечка, болгарча, поля-на сўзлашадиган киши-ларни кўриш мумкин — бу ерда социалист-ик ҳамдўстлик мамла-вликлар ҳалқонини тасвирлаш қийин бўли-молади. Бу ерда Улуғ Октябрь галабаси ша-рафига ҳаётвор мону-мент ўрнатилган. Бу Ватанинг энг яхши ўғли ва қизлари — путиловчилар ва арсе-надчилар, болтичилар ва ҳора денгизчиларга, Крская Преня дружи-нанинг биричи сий-сиги намойиш қатнаш-чиларига — ҳисаси ўз ҳаёти ва кураши билан Ленин қўрғани-ни қарор топтирганлар-га ўрнатилган ҳайкал-дир.

Крещчатикдаги тур-ли гап-сўзларга қўлоқ солиш: мана бу томон-дан русча сўзлар, па-риги томондан эса ук-раинча, яна нарироқ-дан грузинча, қозоқча, белорусча сўзлар эши-тилмоқда... Енгилча-ғида ҳинд ва араб, испан ва ҳаёш тилла-рини тинглашнинг мум-кин. Тиллар хилма-хил, сўзлар эса ўхшаш, тарихимиз ҳам ҳам-мага тўшунарли; Ле-нин ва Ниқолоб — ўлмасдир!

Крещчатик мана шу-нақа шой! Ўзга Киев худди юраксиз одамга ўхшайди.

ОЛТИН ДАРВОЗАЛАР

Тўққиз эсрлик айро-налардан қад кўтарган олис ўтмиш обиде-сига ҳалқонилмасдан қараб мумкин эмас. Ке-лик девор, баланд тепа-ликлар билан мустаҳкам-ланган кириш жойининг кенглиги тақминан 40 метрдан келди. Киевнинг Олтин дарвозалар орқа-ли штурм билан олишга Ботун ҳам жазм этди-мади. Бу унинг улутвор-лиги ва гузаллигига қо-ли қолгани учунгина эмасди. У бу ажойиб ишоотнинг бутун улут-ворлигини муносиб ба-ҳоқлади. Душман қуши-лари шаҳарга ҳозирги Октябрь революцияси майдони районидаги бўш мустаҳкамланган дарво-залдан кирди.

«Иллар ўтмиши билан Олтин дарвозалар сий-миста ҳаробага айлана бошлади». Украина Россияга қў-шилгандан кейин олтин дарвозалар ремонт қи-линди. Ленин XVIII аср ўрталарига келиб, у шу келад бўлиб кетдики, натижада уни бундан кейин сақлаб қолиш ма-салиси кўндаланг бўлди. 1750 йилнинг охирида сенат рўқсати билан бу ишнинг тўрқати билан қўйиб ташланди. 80 йил ўтган Олтин дарвозалар, анкиротик ундан қолган ҳароба, яна дунени кўр-ди...

Улуғ Октябрь револю-циясининг галабасидан сўнг бошқа бир қатор тарихий обидалар қатори, Олтин дарвозалар давлат муҳофазасига олинди. Унинг қаробе-лари авайлаб сақланди. Мутахассислар ўн бирин-чи асрнинг мемориаллик ёдгорлигини тиклаш ҳа-қида кўп ўйлашди, уни тавмир қилишнинг турли усулларини ташлашди. Ниҳоят, Украина ССР «Гострой» ва Украина тарихий ва маданий ёд-горликларини муҳофаза қилиш жамиятининг то-пиширига буюган «Укр-проектреставрация ин-ституту коллектив ишга киришди. Улар Олтин дарвозаларга қайта қад қўйиб, ўзининг дадил тоқсиз олға сурдишди. Бунда улар қадимий хар-обаларни ҳам сақлаб қолишнини кўзда тутиш-ди. Ишга лойиқа муалли-фи Е. Лапушинская ра-барлик қилди. Тавмир-чилар бу қадимий ишо-от ҳақидаги маълумот-ларни мисқоллаб йиғиш-ди. Киевнинг 1500 йил-лик юбилейи арафасида ҳалқашар тавмирчилар лойиҳаси асосида иш олиб борган «Киевгос-строй»-4» трестининг 15-қурилиш бошқармаси коллективи бир талай пудратчи ташкилотлар билан ҳамкорликда кури-лиш ишларини туге-лади.

Санъатнинг ёрқин бўёқлари

«Игорь полки соли-мас» — бу Киев Руси давридан бизгага етиб келган бадиий адабиёт-нинг ягона обидасидир. У ҳозирги замон киши-сига ҳақ ҳаётнинг мана шундай ажойиб манзарасини яратган ота-боболаримизни и г маданияти нақадар юқори бўлганлигини тасаввур этиш имкони-ни беради. Эндиганда бундай асарларнинг биз-нинг украин сўз усталири давом этказиляпти. Булар қаторида бири-чи навбатда биз Олис Гончар, Михайло Стел-мах, Борис Олейник, Виталий Коротич, Па-вел Загребельскийларни тилга оламиз.

Ленин барча санъ-атлар орасида фа-қат кинога ҳаёт-ни бутун ранг-ба-ранглиги билан, бету-хов оқимида, барча му-раккабликлари ва гў-залликлари билан та-свирлашга қодир. Мана шунинг учун ҳам томо-шабинлар украин ки-нематографларидан Киев-нинг 1500 йиллигига қизилқарли ва мазмунли совғалар қутишгади. Ҳозир шунини ишонч бил-ла айтайми муминини, Улар томошабинлар кутганидай иш қили-шди.

Ленин Украина ва СССРнинг бошқа рес-публикалари экранла-рида янги «Ярослав

КРЕЩЧАТИК

хона ва 60 савдо, ум-уний оқватланиш ва маънавий хизмат корхона-лари яойлашган.

Крещчатикда кўп эмас — бор-йўғи 2,5 минг одам яшайди. Киевнинг бошқа ўнлаб кўчаларида аҳоли анча кўп яшайди. Ленин бу кўчаларнинг қайси би-рида иш вақти бошла-ниши билан аҳоли миқ-дори бирдан ўн баро-бар кўпайиб кетди? 200 мингдан кўпроқ одам — оддий кўчалар-да. Крещчатикдаги одамларнинг ўртача оқими мана шунча бў-лади. Буларнинг бири халқ депутатлари ша-ҳар Советига, бошқа би-рлари Украина ССР олий ва ўрта таълим министригига, унчи-си Давлат телевидене-си ва радиосига ёни

Мудрий» бадиий филь-маларнинг режиссори Снеайри авторлари — Павел Загребельний, Михайл Вепринский ва Григорий Кохан асрлар қаторига наваз ташлаб, бадратгина Ярослав Мудрийнинг образини эмас, балки уч қардон ҳалқ беличи бўлган Киев Руси ҳаётини ҳам Киев томошона оқиб беришга муваффақ бў-лдлар. Томошабин қа-димий рус давлатининг турли социал табақла-рининг халқ турмуши, санъатини кўради.

Фильмда тарихий пахслар галереясини артистлар Юрий Му-равинский (Ярослав), Пётр Вельяминов (Владимир), Ренс Не-дальковский (Рюрик) ва бошқа кишилар таъ-далантирган.

«Ярослав Мудрий» — Александр Довжен-ко номи ва «Мос-фильм» киностудия-ларининг биргаликдаги ишларидир.

«Киев симфониси» лентасини экранга чи-қарган илмий-оммабоп фильмлар «киностудия-си коллективи ҳам то-мошабинларга яхши совға тайёрлади. Улар-нинг бу фильми Совет Украинаси ҳақидаги ҳалқонилантирувчи, ёр-қин хитодир.

Мультипликация о з о фильмлар усталири ҳам юбилейни четлаб

Самарали ҳамкорлик

Янл сайин Украина ССР Фанлар академия-син институтларининг ўзбекистон академия муассасалари ва олий ўқув юртилари билан ҳамкорликда ўткази-лган тадқиқотлари сон-и ошиб боради. Масла-дан, ўзбекистон ССР Кибернетика институ-ти ходимлари Украин ҳам-корлари билан ҳам-корликда амалий ки-бернетиканинг амаони-йи проблемалари бў-йича бир қатор мавзу-лар устида иш олиб боришляпти. Ўзбеки-стонда киевлик олим-ларнинг автомат соҳа-қарши системаси соҳа-сидаги, шу жумладан автомобиль транспор-ти соҳасида олган нати-

жалари, шунингдек, итисодий математик методларидан фойдала-ниляпти. Икки республика тармоқ институтилари омон финанси соҳаси-да биргаликда тадқи-кот олиб боришляпти. Ўзбекистон ССР Фан-лар академиясининг ИДро финанси институ-ти ва Украина ССР Фанлар академиясининг физикавий химия ин-ституту ҳозир лиги иш-лашляпти. Украина ССР Фанлар академия-сини финанси институ-ти ва ТошДУ олимларининг ўзаро ижодий ҳамкорлиги финанси оид бир қатор масала-ларини муваффақиятли

халқ этиш имконини беради. Е. О. Патон номида-ги Киев электр-пай-вайдлаш институти мамлакатимиз ташқа-рида ҳам маълум олим. Ҳозир унинг олимлари ва инженер-лари ўзбекистонлик ҳам-корлари билан бир-галикда янги техноло-гия устида иш олиб боришляпти, ишлаб чи-қаришга самарали усулларни жорий этишляпти. Бу аса шак-л шубҳасиз, ҳар инкала республика ва умуман мамлакатимиз савоати-нинг итисодий саво-радодлигини янада оши-риш имконини беради. Оқанароқ цемент заводи дастлабки маъ-

сулот берган пайта киевлик олимлар — электор-пайваидчи л а р ҳам севиниб кетишди. Чунки улар корхона қурилишини жадал-лаштириш имконини берадиган комплекс методларни тақлиф этишган эди. Улар шунингдек қийин эрийдиган ва ўтга чи-дамади, материаллар комбинати учун пай-ванлаш ускуналарни тайёрлашди.

Серқуш ўзбекистон пахтазорларида ҳар йили терим пайтида украин олимлари му-стаҳкамлигига нафолот берган машиналар иш-лаб турибди. Улар иш-лаб чиққан — детал-ларни синаш усуллари

сини ҳолларига бар-ҳам берди. Аммиак ишлаб чиқари-шини автоматлашти-ришини мустаҳкам ва юксак самарали систе-масида самонавий ҳи-соблах техникасидан фойдаланилган ҳам ўзбекистон ССР Фан-лар академияси ки-бернетика институти мутахассислари ва Ук-раина олимлари ҳам-корлигининг натижаси-дир. Ҳозир бу комп-лекс ўзбекистон химий комбинатларининг би-рида муваффақиятли иш-лаб турибди.

Украина — ўзбеки-стон табиий фанлар олимлари ўртасида ҳам узвий ва самарали алоқа мавжуд. Улар

Украина ва ўзбекистон халқларининг дўстлиги солиномасида кўпгина саҳифалар битишган. Украина бауачилари ва адабиётчилари ижо-дида эса ўзбек мавзу-си чуқур кириб бора-ди. Украин бауачила-рининг эришган утуқ-ларини ўзбек бауачи-лари ўрганмоқдалар. Археолог олимлар эса инкала республика территориясида энеле-дия ишларини олиб боришляпти.

Киевдаги Украина ССР Фанлар академия-сининг Д. К. Заболот-ний номидаги микро-биология ва вирусоло-гия институти ва Тош-кент ботаника боғи уз-вий ҳамкорлик олиб бориляпти.

Киев билан Тошкент-нинг ораси узок, лекин дўстлик массафа бил-майди. Шаҳарда 300 та умумтаълим мактаб-лари, 18 та олий ўқув юрти, 12 та театр, шу жумладан Иван Фран-ко номидаги Ленин орденли Украин Дав-лат академик драма театри, Т. Г. Шевчен-ко номидаги Ленин орденли академик опера ва балет театри ишлаб турибди.

Юбиляр шаҳар анкетаси

Киев майдони — 782 квадрат километр бў-либ, Франция пойтах-тининг майдонига тенг келади. Аҳолиси сонини жиҳа-тидан (2 миллион 300 минг киши) Совет Итти-фонининг Москва ва Ленинград шаҳарларини деган кейин учинчи ўрнида туради. Киев ўн иккита маъ-

мурий районга бўли-нган. Энг каттаси Дне-пр бўлиб, у шаҳар-нинг чап қирғоғига жойлашган. Сўнги бир неча йил ичида бу ерда учта ажойиб тур-ар жой массиви бунёд этилди.

Украина пойтахти-нинг ҳар бир киши-си ҳисобига 280 квадрат метр кўкаламзор тў-ғри келади. Киев Евро-падаги энг кўкаламзор шаҳар ҳисобланади. Киевда 2,5 миян майдон, хибон, кўча



СУРАТЛАРДА: ўтмиш ва бугунги КИМ.

Редактор ўринбосари С. Б. ЕКУБОВ. 3 ТУШКЕНТ БЕЎШОМОН 28 МАЙ, 1982 й.

